

Аннотація. В статті розглянуті результати експериментальної перевірки ефективності методики формування дослідницької компетентності бакалаврів соціальної педагогіки в процесі професійної підготовки.

Ключеві слова: дослідницька компетентність соціальних педагогів, критерії, показателі, педагогічні умови, фактори, рівні сформованості, результати впровадження

EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE EFFICIENCY MODEL FOR BUILDING RESEARCH COMPETENCE BACHELOR OF SOCIAL PEDAGOGY DURING TRAINING

A. PROHORCHUK, assistant department of social education and information technologies in education, national university life and environmental of Ukraine

Summary. In the article the results of experimental verification methods formation of research competence Bachelor of Social Pedagogy in the training.

Keywords: research competence of social pedagogs, criteria, indicators, pedagogical conditions, factors, levels of results implementation

УДК 37.03:379

ЗМІСТОВНЕ ДОЗВІЛЛЯ УЧНІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ

І. Г. РОЩІН, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, ВП «МФ КНУКіМ»

Анотація. У статті розглянуто способи проектування змістовного дозвілля учнів загальноосвітніх навчальних закладів, реалізація якого сприятиме не лише відпочинку, а й особистісному всебічному розвитку. Розкрито підходи до класифікації дозвілля за змістом і призначенням.

Ключові слова: змістовне дозвілля учнів, дозвіллева діяльність, дозвілля, всебічний розвиток, проектування змістовного дозвілля

Постановка проблеми в загальному вигляді. Молодь завжди виступає найважливішим інтелектуальним ресурсом і професійним резервом суспільства. Сьогодні частка молоді становить близько 30% населення України, тому її слід розглядати як домінуючий чинник розвитку держави. З огляду на це, одним з провідних чинників, що визначає подальшу перспективу українського суспільства, є змістовне наповнення діяльності молоді в особистісно-професійному та побутовому аспектах життя. Зіставляючи цінність робочого і вільного часу, західні вчені роблять висновок про те, що сучасне розвинуте суспільство стає все більше суспільством вільного часу. Для такого твердження, на їх думку, є всі підстави, пов'язані з науково-технічним прогресом двадцятого століття: об'єктивно збільшується обсяг вільного часу, в інформацій-

© І. Г. Рошчін, 2016

ному суспільстві формується новий стиль життя, заснований на зрівнянні шансів для всіх соціальних верств і груп населення у сфері дозвілля. Як показує життєдіяльність, дозвілля, як одна з унікальних і найбільш ефективних соціокультурних сфер, що на думку багатьох науковців і практиків, є виключно важливою для забезпечення гармонійного розвитку особистості, сьогодні виступає чинником, що стримує антидуховні й асоціальні процеси в середовищі підлітків та молоді. Саме тому проблема організації змістовного дозвілля учнівської молоді, є особливо гострою.

На наш погляд, змістовне дозвілля, організоване навчальним закладом, має значний ресурс не лише для набуття кожним суб'єктом навчання позитивного досвіду соціалізації, міжособистісної взаємодії та духовного збагачення, але і для особистісного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У багатогранному спектрі проблем, які потребують невідкладного вирішення у філософській, соціологічній, педагогічній, культурологічній та психологічній науках, важливе місце займає проблема формування та організації дозвільної діяльності учнівської молоді. Розглянемо основні підходи до визначення змісту дозвілля і дозвільної діяльності.

Філософсько-соціологічні аспекти вільного часу і культури дозвілля знаходимо у доробках І. Бекешкіної, М. Бердяєвої, А. Воловика, А. Куракіна, Ф. Махова, Б. Трегубової; структурні особливості вільного часу та організації змістовного дозвілля - у дослідженнях В. Байкова, Л. Бєлоножко, І. Бєстужева-Лади, Ф. Віданова, Б. Грушина, Л. Гордона, В. Димова, І. Євтеєвої, С. Іконнікова, Л. Когана; проблеми культурної соціалізації – у доробках І. Андреєвої, Н. Голубкової, Н. Литовської, З. Петрової, Л. Швидкої; роль і значення соціокультурної діяльності – у працях Д. Генкіна, А. Каргіна, В. Кузнецова, Е. Смірнкової, Г. Орлова, Ю. Соколовського та інших.

Грунтуючись на доробках названих та інших авторів можна констатувати, що у філософському аспекті дозвілля визначається як простір для здійснення специфічних соціальних процесів, що відтворюють соціальну цінність вільного часу; у соціологічному аспекті здійснюється статистичний аналіз процесів, які характеризують зміст вільного часу; психологічні дослідження з'ясовують потреби і мотиви, що визначають поведінку і вчинки людини, у вільний час зокрема; педагогіка встановлює умови, форми і методи раціонально організованого дозвілля.

На різних вікових етапах життя людини дозвільна діяльність займає різне місце у справі соціального становлення та розвитку особистості. Особливу значущість їй приписують в підлітковий період життя, коли йде активне осмислення свого призначення в цьому світі, будуються життєві плани, складаються життєві стратегії, формуються уявлення про інших і себе. Ось чому в останні роки науковців стало цікавити дитяче дозвілля і організація дозвільної діяльності в підлітковому і старшому підлітковому віці.

Аналіз практики організації дозвільної діяльності учнівської молоді надає можливість встановити таке:

- на території України спостерігається суттєва нерівномірність розвитку соціально-культурної інфраструктури (мережі театрів, концертних і виставкових залів, спортивних клубів);
- рівень пізнавальних і духовних потреб молоді та фінансові можливості батьків учнів неоднакові;
- спільних проектів різних соціальних установ та закладів культури і спорту

(масових театралізованих свят, фізкультурно-оздоровчих заходів тощо) все ще недостатньо;

- залишається низьким рівень залучення у сферу дозвілля наукових доробок.

Масштаб з'ясованих проблем актуалізує питання про нагальність побудови моделі організації змістовного дозвілля учнів ЗНЗ.

Формулювання цілей статті. У ракурсі зазначеного, *метою статті* обрано розкриття підходів до проектування оптимальної педагогічної моделі змістовного дозвілля учнів ЗНЗ, запровадження якої уможливить їх особистісний розвиток і реалізацію природного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо більш детально проблеми та підходи до визначення змісту та організації дозвілля. Розпочнемо з характеристики підходів до визначення змісту поняття “дозвілля”.

Аналіз сучасних філософських, культурологічних та психолого-педагогічних тлумачних словників показав, що у більшості з них під дозвіллям розуміють “частину часу, яка не зайнята якоюсь справою” [1] або “частину вільного часу, яка використовується для спілкування, споживання цінностей культури, прогулянок і розваг” [9]. У вітчизняному словнику записано: “дозвілля – це можливість розпоряджатися часом на свій розсуд” [3], в енциклопедії освіти дозвіллям названо “вільний від роботи і навчання час, що залишається після вирішення різного роду обов’язкових і необхідних справ” [4]. При цьому для дозвілля існують певні закони – об’єктивні діалектичні зв’язки усіх процесів і явищ: поєднання продуктивного і непродуктивного; енергетичних перетворень (зокрема, чергування активного і пасивного); поєднання часу, простору і змісту.

Вивчення історичних джерел засвідчує, що у давнині під дозвіллям розумілася певна свобода людини. Так, термін “дозвілля” у древній Греції перекладався як “школа”, тобто вільне спілкування людей вважалося найбільш продуктивним способом навчання молоді [8]. У перекладі з англійської чи французької, дозвілля означає “свободу дій” і тому у часи Відродження дозвіллям вважалося заняття творчістю – скульптурою, живописом, літературою, оскільки лише вільна людина здатна творити [1].

У роботах давньогрецького філософа Аристотеля дозвілля тлумачилося як “серйозна діяльність без тиску, доцільна організація вільного часу з метою розвитку та влаштованого відпочинку” [9]. Саме цей підхід визначив тенденцію надалі вживати як синоніми терміни “дозвілля” і “відпочинок”, а потім додати до них і “гру” – особливу форму діяльності в умовних ситуаціях [3].

Цікавими, на наш погляд, є погляди дослідників західної соціології в області дозвілля. Так, Ш. Фур’є, А. Сен-Симон, Р. Оуен висунули положення про необхідність збільшення вільного часу для всебічного розвитку особистості. А.Шопенгауер називав дозвілля вінцем людського існування, тому що “тільки воно робить людину повним володарем свого “Я” [11]. Е. Фромм розглядав проблему дозвілля та його цінності щодо взаємовідносин суспільства та особистості. Він наголошував, що свобода у сфері дозвілля є ні що інше, як ілюзія, а саме дозвілля – продовження роботи, бо його використання спрямоване на вирішення питань відновлення та відтворення людини як працівника [11].

У російській мові поняття “дозвілля” з’являється у XV столітті у сенсі “можливість щось зробити” [1]. Відомий російський дослідник Г. Орлов, дозвілля визначає як “сукупність занять людини у вільний час, за допомогою яких задовольняються безпосередні фізичні, психічні та духовні потреби, в основному,

відновлюючого характеру, а також специфічний соціальний спосіб подальшого розвитку людських сил” [2]. Досить цікаво термін “дозвілля” охарактеризував Е. Соколов: як “особливий час, коли можливий вільний вибір занять, в яких відпочинок перемишується з фізичною і розумовою активністю” [2].

Заслугує на увагу точка зору на дозвілля Г. Евтеєвої і Б. Трегубова. Вони виходять з того, що “дозвілля - це частина вільного часу, що носить переважно рекреаційний характер. Це відпочинок, розвага, елементарні форми освіти” [12]. Поняття відпочинок названі автори розглядають у контексті дозвілля, проте не як синоніми, оскільки вони не є однорангові: “відпочинок - не вид діяльності, а фізіолого-психологічна характеристика стану людини. Він може здійснюватися і в складних заняттях (у певних часових і енергетичних кордонах), і в активних формах шляхом переключень з одних занять на інші” [12].

Такі риси дозвілля, як діяльність і саморозвиток особистості, виділяються в доробках В. Ядова. Автор вважає, що “в науковому сенсі дозвілля - це та частина вільного часу, яка пов’язана з особистим споживанням матеріальних і духовних благ, самоцінна діяльність, складовий органічний елемент побуту, що спрямований на задоволення потреб у відпочинку, розвазі, саморозвитку” [2]. Б. Тітов зазначає, що “дозвілля є позитивним явищем. Воно є, швидше за все, поведінкою, при якій важливіше не те, що робиться, а те, як робиться. Звідси сутністю дозвілля є свобода - свобода часу і відносин” [10]. Дослідник характеризує своєрідні поняття – “реальне дозвілля”, під яким розуміє суспільно корисний вид діяльності, що знаходиться у тісному зв’язку, як з самою особистістю, так і з суспільством; і “уявне дозвілля”, тобто така особисто значуща поведінка людини, яка веде до насильства або над собою, або над іншими людьми, або над суспільством, і в цілому, що має результатом свого існування руйнування себе або руйнування суспільства. Таким чином, Б. Тітов стверджує, дозвілля можна розглядати і як творчу поведінку у вільному виборі роду занять і ступеня активності у просторово-часовому середовищі, детермінованою внутрішньо (потребами, мотивами, установками, вибором форм і способів поведінки) і зовні [10].

Сучасна західна наука прагне затвердити дозвілля як “справжній час життя”, чи не єдиний сенс людського існування. Друга половина ХХ століття ознаменована появою цілого ряду соціологічних теорій і наукових шкіл дозвілля. Найбільш значущі відкриття у сфері дозвілля зроблені в рамках західної соціології (Т. Веблер, Г. Віленській, Е. Гідденс, Ж. Дюмазьє, М. Мід) та представниками психологічної науки (Е. Дюргейм, З. Фрейд та ін.). Відомий західний соціолог С. Паркер розумів дозвілля як час, вільний від роботи та інших обов’язків, який може бути використаний як для релаксації і розваг, так і для досягнень всебічного розвитку особистості [8].

В останні роки набула популярності теорія “цивілізації дозвілля”, у контексті якої дозвілля розглядається в якості носія етико-естетичної революції. Постіндустріальне суспільство, вивільнивши значну кількість часу для людини (в результаті високих темпів розвитку науково-технічного прогресу), виявляється зацікавленим у тому, щоб вільний час було використано людиною не тільки для відновлення фізичних і психічних сил, а й для задоволення її потреб в осягненні культури і соціальних устремлінь. Яскравим представником цієї теорії є французький соціолог Ж. Дюмазьє: він ввів поняття “соціокультурної діяльності” як свідомої, навмисної організованої діяльності особистості у вільний час [2]. Дозвілля, на думку соціолога, це діяльність, крім тієї, яка пов’я-

зана з роботою, сім'єю і суспільством, до якої людина звернена за своїм бажанням, для того, щоб розслабитися, урізноманітнити і розширити сферу пізнання та участі у суспільному житті, виявити свої творчі здібності.

У вітчизняній науковій літературі значний внесок в уточнення поняття “дозвілля”, його вивчення і теоретичне обґрунтування доцільних форм його організації внесли: Ю. Альперович, М. Бушканец, А. Воловик, В. Воловик, Л. Коган, І. Новикова, І. Романова, В. Суртаєв та інші дослідники. Вони розглядають дозвілля як надану людині можливість займатися у вільний час різноманітною діяльністю, на свій розсуд, задовольняючи різні потреби. У дослідженнях назованих авторів наголошується, що дозвілля є чинником самовираження, засобом занурення людини в культуру, способом перетворення вільного часу в засіб активного відпочинку та подальшого фізичного, морально-духовного розвитку особистості, стимулом для її самовдосконалення, ареною самовираження і самореалізації.

Теоретичне обґрунтування педагогічної доцільності і розкриття виховного потенціалу сфери дозвілля в системі суспільного виховання здійснювалися такими представниками вітчизняної педагогіки, як П. Блонський, А. Пінкевич, С. Шацький та ін. Починаючи з 30-х років ХХ століття, в сферу дитячо-юнацького дозвілля все більше проникає політико-просвітня, агітаційно-масова, громадська робота, відбувається відрив змісту організованого дозвілля від конкретних інтересів підлітків і юнацтва. Тільки в 60-70-ті роки в педагогічній науці починає приділятися все більша увага проблемам організації істинного дозвілля школярів. З'являються роботи, присвячені організації дозвілля дітей, підлітків та юнацтва за місцем проживання (Н. Ахметова, Н. Запорожець); розробляється новий напрям педагогіки - організація дозвілля в школах-комплексах (В. Караковський, А. Тубельський, М. Щетинін, Е. Ямбург). У 70-80-ті роки значна кількість робіт присвячується проблемам канікулярного відпочинку школярів (А. Цегельника, С. Шмаков). У цей же період з'являються роботи, присвячені проблемам соціального оточення, самовизначення, соціальної активності підлітків та юнацтва у сфері дозвілля (В. Бочарова, А. Мудрик).

У наукових розвідках дослідників останнього часу дозвілля розглядається як:

- вільний час, що залишається після виконання фізіологічних потреб, функціонально-рольових обов'язків, які пов'язані з участю у різних видах діяльності [1];
- усвідомлена частка вільного часу, упродовж якої реалізуються конкретні варіанти його продуктивного використання, пов'язані з активним опануванням культурних цінностей, емоційно-комунікативно-розважальною діяльністю [2];
- частка вільного часу, упродовж якої здійснюється усвідомлена, різнопланова діяльність [11];
- час, упродовж якого здійснюється самоосвіта та суспільна діяльність [12];
- додаткова можливість задоволення особистих і професійних інтересів учнівської молоді [8];
- діяльність, що здійснюється на основі вільного вибору [9];
- сукупність дій, які людина виконує за власним бажанням з метою відволіктися від справ [10].

Отже, більшість авторів дозвілля ототожнює з вільним часом, упродовж

якого виконується специфічна (дозвіллієва) діяльність: спортивно-оздоровча, суспільно-корисна, інтелектуально-пізнавальна, комунікативна, розважальна й творча пасивно-репродуктивного, прикладного або активного характеру, налагоджуються стосунки під час спілкування.

Досліджуючи дозвілля різних вікових та соціальних груп учнівської молоді, науковці звертають увагу на те, що дозвілля треба розуміти як:

- елемент загальної культури людини, який має складні зв'язки із працею, освітою, політикою та родиною;
- полігон для задоволення особистісних потреб (фізичних, пізнавальних, духовних тощо);
- можливість виявити активність у руховій, інтелектуальній, соціальній або творчій сферах;
- умову формування характеру, чинник укріплення здоров'я людини (фізичного, соціального, духовного та психічного) та особистісного всебічного розвитку.

Погоджуючись з вітчизняними науковцями, у межах цієї статті дозвілля учнів ЗНЗ розглядатимемо у двох аспектах: як елемент процесу формування загальної культури молодої людини, пов'язаний з вихованням, навчанням, спілкуванням та соціалізацією особистості, та як найбільш широку можливість виявити пізнавальну активність, долучитися до мистецтва, спорту й творчості. Сутність змістовного дозвілля при цьому полягає у детермінованій внутрішніми мотивами взаємодії особистості з навколишнім середовищем у вибраний спосіб у певному просторово-часовому континуумі. Ґрунтуючись на зазначеному, дозвіллям учнів вважатимемо будь-яку діяльність поза межами навчального плану закладу, яка є цікавою для конкретних індивідуумів чи соціальних спільнот (молодіжних груп).

Виконаний аналіз наукової літератури засвідчує, що до основних характеристик дозвілля зазвичай відносять: ярко виражені фізіологічні, психологічні та соціальні аспекти; інтелектуальне насичення; добровільність вибору змісту та форм діяльності; сприяння особистості у самореалізації та самоствердженні; покликання задовольняти потреби, формувати ціннісні орієнтації, життєві орієнтири. Основними функціями науковці визнають рекреативно-розважальну, соціально-комунікативну, культурно-творчу, когнітивну, розвивальну (креативну) та релаксаційно-профілактичну (запобігання антисоціальним явищам та девіантній поведінці). Зазначені функції виявляються у відновленні дитиною енергетичних затрат, психосоматичному розслабленні, відпочинку, емоційній розрядці, відкритті нового, долученні до гуманістичних ідеалів та загальнолюдських цінностей. Для того щоб дані функції були представлені в дитячо-юнацькому дозвіллі в повному обсязі, необхідно, щоб дозвіллієва діяльність була педагогічно організована. Метою змістовного дозвілля вважаємо саморозвиток і самовдосконалення особистості.

Погоджуючись з більшістю науковців, вважаємо, що для забезпечення змістовності та розвивальної спрямованості дозвілля має організовуватися за такими принципами:

- доступності - можливість долучення учнів до усіх видів дозвіллієвої діяльності;
- синергетизму - врахування індивідуальних запитів, потреб і схильності дітей і підлітків та можливостей освітньо-культурного середовища;

- цікавості – невимушеність ситуації, емоційне забарвлення, психологічна привабливість (яскраве оформлення, використання спеціальної атрибутики тощо);

- систематичності та системності, що конкретизується у послідовності, неперервності, наступності та чередуванні видів діяльності;

- цілеспрямованості на розвиток особистості.

Науково обґрунтовують дозвілльову діяльність як одну з провідних видів діяльності поряд з ігровою, навчальною, трудовою, дослідники В. Воловик і А.Воловик. Вони визначають цей вид діяльності, виходячи з таких принципових позицій:

1) дійсний мотив - потреба особистості в самому процесі цієї діяльності;

2) діяльність може бути різноманітна по своєму предмету;

3) на відміну від інших видів діяльності, мета і зміст яких закладені в них самих, мета і зміст дозвілльової діяльності обираються людиною вільно, залежно від культурного рівня, потреб та інтересів;

4) дозвілльова діяльність може носити соціально корисний характер, соціально нейтральний характер, бути замкненою в системі вузькогрупових цінностей і набувати характер соціально-негативний, асоціальний.

На цій підставі автори виділяють три рівня дозвілльової діяльності: споживання, творчість, екстеріоризація (соціальна активність). Дані рівні взаємопов'язані і взаємозумовлені, що дозволяє здійснювати виховний процес шляхом планомірної і систематичної організації дозвілльової діяльності шляхом переведення її на більш високий рівень.

Дозвілльовій діяльності притаманні певні особливості, які ми вважатимемо її різноманітність за предметом та обирання мети і змісту діяльності людиною залежно від рівня її розумового і морального розвитку. Спираючись на педагогічний досвід, до особливостей дозвілля учнів ЗНЗ віднесемо й ті, що відтворюють специфіку вікового діапазону та соціальної належності вказаної категорії молоді, а саме: підвищену активність, зумовлену значним енергетичним потенціалом та віковою психофізіологією; високу ступінь готовності до життєвого та професійного самовизначення; орієнтацію на свободу, пошук і виявлення власного "Я".

Для реалізації проектування змістовного дозвілля, об'єднаємо наведені підходи у такі три групи:

1) дозвілля як споглядання – процеси, які ґрунтуються на високому рівні інтелекту і відтворюють стан душі людини;

2) дозвілля як діяльність – простір для процесів, що відтворюють самореалізацію особистості;

3) дозвілля як вільний час – час для занять, обраних самостійно, які не є регламентованими та обов'язковими, час для відновлення життєвих сил і душевної рівноваги.

За характером діяльності підходи до визначення змісту дозвілля узагальнимо у такі групи:

1) розвага, що виконує компенсаторну функцію і дозволяє перетворювати дійсність;

2) відпочинок, що знімає втому і напруження, відновлює фізичні й духовні сили людини;

3) свято, яке виконує роль психічної розрядки, емоційного розвантаження, що створює умови для реалізації тих фізичних і духовних здібностей і

схильностей людини, які в силу ряду причин не можуть бути затребувані ні в праці, ні в навчанні, ані у відпочинку;

4) самоосвіта, що слугує засобом розвитку розуму, естетичних і моральних почуттів, залучає особистість до цінностей культури, підвищує її культурний рівень;

5) творчість – створення суб'єктивно нових оригінальних об'єктів (духовних і матеріальних).

Така класифікація надає можливість побудувати двомірну матрицю змістовного дозвілля, де вздовж горизонталі визначається його зміст, а за вертикаллю – характер дозвіллєвої діяльності. Якщо додати у матрицю третій вимір – технологію організації діяльності, отримаємо тривимірну модель, кожна комірка якої являє собою змістовно-організаційну схему реалізації дозвілля учнів із зазначенням сфери, змісту, форм і засобів діяльності, ступеня їх активності.

Схематично модель організації змістовного дозвілля учнів можна представити як поєднання змістовних комірок у координатах: 1) споглядання – діяльність – тимчасовий інтерес; 2) самоосвіта, розвага, відпочинок, свято, творчість; 3) форми – методи – засоби (рис. 1).

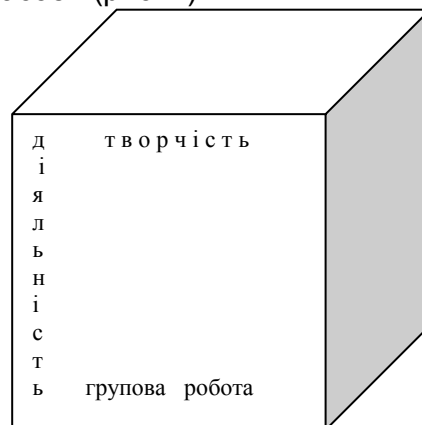

Рис.1 Схема комірки моделі організації змістовного дозвілля учнів

У такій матриці враховано, що дозвілля може бути: активним і пасивним за ступенем участі, організованим і стихійним за організацією (напрями у просторі), контрольованим і неконтрольованим з боку держави і суспільства, колективним та індивідуальним за кількістю учасників, творчим (оригінальним) і за зразком (репродуктивним). Компонування комірок різним чином дозволяє реалізовувати різноманітні сценарії дозвіллєвої діяльності.

Змодельована таким чином дозвіллєва діяльність є багаторівневою структурою, основними рівнями якої є споживання, екстраполяція та творчість (при цьому акцент ми робимо на значущості свободи вибору дитиною сфери дозвілля та власної ролі). Таким чином, основу дозвілля учнів ЗНЗ складає добровільний вибір роду занять у вільний час та ступеня активності у діяльності, яка має чітко виражений фізіологічний, психологічний, духовний і соціальний характер. Таке дозвілля включатиме процеси інтелектуально-пізнавального пошуку (самоосвіта), комунікативно-предметної діяльності (спілкування у вербальній і невербальній формах, прикладна творчість) та емоційно-особистісного виявлення (сценічна творчість) і такі види діяльності як: відпочинок, фізична активність, духовне збагачення, самодіяльна творчість, розваги, споглядання. На наш погляд, саме таке дозвілля забезпечить гармонійність

розвитку особистості, сприятиме розкриттю її природного потенціалу, створить умови для самовираження. При цьому, сутність дозвілля більшості учнів складатиме творчість у просторово-часовому середовищі, детерміновану внутрішніми (потреби, мотиви, настанови) і зовнішніми (умови, суб'єкти, ресурси) факторами вибору форм діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Таким чином, посилення уваги у вітчизняній науці і практиці до проблеми організації дитячо-юнацького дозвілля є закономірним і опосередкованим соціально-економічною та культурною ситуацією в сучасній Україні. Життєдіяльність сучасних учнів щільно насичена і строго регламентована, тому потребує значних витрат фізичних, психічних та інтелектуальних сил. Дозвілля учнів – усвідомлена, наповнена предметним змістом і насичена різними видами діяльності, яка здійснюється у вільний час за власним вибором і покликана сприяти відпочинку та відновленню працездатності організму, розвитку особистості. Найважливішою метою змістовного дозвілля, на наш погляд, повинна бути ідея постійного саморозвитку та самовдосконалення особистості. Щоб забезпечити оптимальний зміст дозвілля, треба побудувати модель – науково обґрунтовану систему організованого дозвілля, елементами якої виступають: мета і завдання, об'єкти і суб'єкти, форми і технології, засоби і результат.

Отже, аналіз основних теоретичних джерел вітчизняної літератури дозволив зробити висновок про те, що дозвілля – це сфера особистої свободи індивіда, сфера розкриття його творчих сил, реалізації можливостей, громадська сфера, яка сприяє адаптації людини в реальному світі, що підкоряє особисті інтереси суспільним. Ми вважаємо, що спланована діяльність навчального закладу дозволяє значно збільшити ефективність реалізації функцій дозвілля, зробити його інтелектуально насиченим, організованим і різноплановим, емоційно привабливим. Головний сенс педагогічного управління дозвільної діяльністю учнів ЗНЗ ми вбачаємо у створенні сприятливих умов для того, щоб вона була соціально корисна та особистісно значуща.

Література

1. Аванесова Г.А. Культурно-досуговая деятельность: Теория и практика организации / Г.А. Аванесова. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 236 с.
2. Азарова Р.Н. Социально-педагогическая организация досуговой деятельности учащейся молодежи: Автореф. дис. док-ра. пед. наук / Р.Н. Азарова. – М., 2005. – 28 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.: Перун, 2001. – 1426 с.
4. Енциклопедія освіти / Академ. пед. наук України ; гол. ред. В.Г.Кремінь. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов. 2-е изд., доп. – М. Русский язык, 2000. – 856 с.
6. Культурно-досуговая деятельность: Учебник / Под ред. Д.Д. Жаркова и В.М. Чижикова; МГУК. М., 1998.
7. Новейший философский словарь. – Мн.: Интерпрессервис; Книжный дом, 2001. – 1280 с.
8. Погрешаева Т.А. Вільний час людини в умовах трансформованого суспільства / Т.А. Погрешаева. – Саратов: Изд-во СГУ, 2000. – 146 с.
9. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.

10. Титов Б. А. Социализация детей, подростков и юношества в сфере досуга / Б. А. Титов . – СПб.: Питер, 1996. – 148 с.
11. Тихоненков Н.И. Педагогические условия личностного роста подростков в досуговой деятельности: Дис... канд. пед. наук / Н.И. Тихоненков. – Волгоград, 2002. – 243 с.
12. Трегубов Б.А. Вільний час молоді: сутність, типологія, управління / Б.А. Трегубов. – СПб.: Питер, 1991. – 164 с.

REFERENCES

1. Avanesova N.A. Kul'turno-dosuhovaya deyatel'nost': Teoryya y praktyka orhanyzatsyy / N.A. Avanesova. – M.: Aspekt Press, 2006. – 236 s.
2. Azarova R.N. Sotsyal'no-pedahohycheskaya orhanyzatsyya dosuhovoy deyatel'nosti uchashcheyasya molodezhy: Avtoref. dys. dok-ra. ped. nauk / R.N. Azarova. – M., 2005. – 28 s.
3. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy. – K.: Perun, 2001. – 1426 s.
4. Entsyklopediya osvity / Akadem. ped. nauk Ukrayiny ; hol. red. V.H.Kremin'. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
5. Krysyn L.P. Tolkovyy slovar' ynoyazychnykh slov. 2-e yzd., dop. – M. Russkyy yazyk, 2000. – 856 s.
6. Kul'turno-dosuhovaya deyatel'nost': Uchebnyk / Pod red. D.D. Zharkova y V.M. Chyzhykova; MHUK. M., 1998.
7. Noveyshyy fylosofskyy slovar'. – Mn.: Ynterpresservys; Knyzhnyy dom, 2001. – 1280 s.
8. Pohreshaeva T.A. Vil'nyy chas lyudyny v umovakh transformovanoho suspil'stva / T.A. Pohreshaeva. – Saratov: Yzd-vo S-HU, 2000. – 146 s.
9. Tytarenko T.M. Zhyttyevyy svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti / T.M. Tytarenko. – K.: Lybid', 2003. – 376 s.
10. Tytov B. A. Sotsyalyzatsyya detey, podrostkov y yunoshestva v sfere dosuha / B. A. Tytov . – SPb.: Pyter, 1996. – 148 s.
11. Tykhonenkov N.Y. Pedahohycheskye uslovyia lychnostnoho rosta podrostkov v dosuhovoy deyatel'nosti: Dys... kand. ped. nauk / N.Y. Tykhonenkov. – Volhohrad, 2002. – 243 s.
12. Trehubov B.A. Vil'nyy chas molodi: sutnist', typolohiya, upravlinnya / B.A. Trehubov. – SPb.: Pyter, 1991. – 164 s.

СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЙ ДОСУГ УЧАЩИХСЯ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ИХ ВСЕСТОРОННЕГО РАЗВИТИЯ.

И. Г. РОЩИН, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент кафедры социально-гуманитарных дисциплин, ОП «НФ КНУ-КиМ»

Аннотация. В статье рассмотрены способы проектирования содержательного досуга учащихся общеобразовательных учебных заведений, реализация которого будет способствовать не только отдыху, но и личностному всестороннему развитию. Раскрыты подходы к классификации досуга по содержанию и назначению.

Ключевые слова: содержательный досуг учащихся, досуговая деятельность, досуг, всестороннее развитие, проектирование содержательного досуга

MEANINGFUL LEISURE TIME PUPILS AS A NECESSARY CONDITION FOR THEIR COMPREHENSIVE DEVELOPMENT

I. ROSHCIN, PhD in physical education and sport,
assistant professor of social and humanitarian disciplines,
"NF KNUKiM"

Annotation. *The article discusses ways of designing meaningful leisure time pupils of secondary schools, the implementation of which will contribute not only to rest, but also a comprehensive personal development. Discloses a approaches to classification of entertainment content and purpose.*

Key words: *meaningful leisure activities of pupils, leisure activities, leisure, comprehensive development, planning meaningful leisure*

УДК 378.147-057.4:528.4

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ВІДМІННОСТІ

Н.Г. РУСІНА, кандидат педагогічних наук, викладач Рівненського державного аграрного коледжу

Анотація. *У статті розглянуто загальні тенденції і відмінності професійної підготовки землевпорядників України та Республіки Польщі.*

Ключові слова: *професійна підготовка землевпорядників, програми, практика, магістр, бакалавр*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Професійна підготовка землевпорядників має дуже важливе значення в умовах ринкової економіки, децентралізації влади та проведення земельної реформи. Під час реформування вищої освіти України особливо актуальним є вивчення досвіду постсоціалістичних країн, які пройшли значний шлях розвитку і стали повноцінними членами ЄС. А дослідження процесу професійної підготовки землевпорядників Польщі цікаве передусім тим, що наші країни мають подібну історію та багато точок дотику в економічному, політичному і соціокультурному вимірі.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Вивчення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців є завжди актуальне і мало вивчене. Адже нелегко підібрати першоджерела на мові оригіналу, дослідження вітчизняних вчених з даної тематики або відсутні зовсім, або носять лише фрагментарний характер. Розвиток міжнародного партнерства вищих навчальних закладів та Інтернет ресурси надали широкі можливості в ознайомленні з публікаціями іноземних авторів та перейняти вітчизняним вченим зарубіжний досвід.

Актуальні новини та опис новітніх проектів у галузі освіти Польщі представлено на сайтах [11,12]. Найповнішими щодо аналізу аспектів організації вищої школи Польщі вважаємо роботи.

У дослідженні «Маркетингова система вищої освіти в Польщі» автори Гончаров С., Сапсай Г. та Зайонц Й. [3] не розглядають якийсь окремий осві-